

leven met
HILDEGARD VAN BINGEN

Leven met HILDEGARD VAN BINGEN

De mens die herschept is gelukkig

Désirée den Braber

Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk Forest Stewardship Council (FSC) draagt. Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid. Ook is het papier 100% chloor- en zwavelvrij gebleekt.

www.uitgeverijmeinema.nl

Ontwerp omslag en boekverzorging: Marion Rosendahl

Omslagafbeelding: illustratie uit middeleeuws manuscript. British Library.

ISBN 978 90 211 4339 2
NUR 700

© 2013 Uitgeverij Meinema, Zoetermeer

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Inleiding	6
1 Hildegards leven	9
De eerste jaren	9
Het Levende Licht	13
Kloosterstichteres	19
Hildegards 'elementenleer'	21
Reizen en preken	25
Hildegards dood	29
2 Hildegards boodschap aan de mensheid	33
De herscheppende mens	35
Inspiratie van de heilige Geest	43
De Drie-eenheid	51
De Liefde woont in alles	59
Groenkracht – gezondheid	65
Jezus, het Woord, staat centraal	71
Engelen en deugden	77
Slotakkoord	83
Beknopte biografie	90
Bronnen en literatuur	92
Noten	94

In de twaalfde eeuw waarin Hildegard leeft, kijkt de mens de wereld met nieuwe ogen en is men op zoek naar nieuwe zingeving. De mens wil zelf centraal staan en uitgangspunt zijn van de wereld waarin hij leeft. Hildegard heeft op geheel authentieke wijze ook bijgedragen aan dit geestelijk gedachtegoed. In haar boeken, brieven en liederen zet zij haar visie uiteen op de schepping, de wereld, het heelal, en de mens in relatie tot de medemens en God. Zij weet haar tijdgenoten te boeien. Het individu is bij haar niet het uitgangspunt, maar het individu in relatie met de medemens, natuur en kosmos. De mens ontleent zijn betekenis aan zijn relaties. In onze daadkracht en handelen ontdekken wij wie wij waarlijk zijn. Het goddelijke is niet ver weg, maar heel dichtbij; het is de kracht die ons leven authentiek maakt.

Hildegard van Bingen was een vrouw die op zeer kundige wijze wantoestanden in de kerk aan de kaak stelde. Tegelijkertijd kwam zij tot nieuwe inzichten in het christelijke gedachtegoed.

Ook wij leven nu in een tijd waarin hervormingen plaatsvinden. Wij zijn in deze tijd op zoek naar een nieuwe spiritualiteit. Verrassend genoeg roept Hildegards visie bij ons veel herkenning op. Haar gedachtegoed kan ons, moderne lezers, dan ook uitnodigen om stil te staan bij wie wij ten diepste zijn, en ons leiden tot zelfonderzoek. In hoeverre zijn wij ons ervan bewust welke drijfveer ons leidt bij onze bezigheden? Hoe kunnen wij voorkomen dat we vervreemden van wie wij zijn, en gelukkig worden in ons leven? Dat zijn de vragen waarop dit boek wil ingaan. In hoofdstuk 1 leren we Hildegards leven kennen. In hoofdstuk 2 wijst Hildegard van Bingen ons de weg hoe wij verbinding kunnen ervaren met al wat is.

Hildegards mensvisie heeft mij geïnspireerd om een *homo recreans* te zijn, een mens die herschept. Ik ben haar dankbaar dat zij me ervan bewust gemaakt heeft, hoe gelukkig je bent als je leeft vanuit betrokkenheid naar je omgeving toe.

1 HILDEGARDS LEVEN

De eerste jaren

Hildegard van Bingen¹ wordt geboren in het jaar 1098, als tiende en laatste kind van graaf Hildebert von Bembersheim en zijn vrouw Mechtild, in de omgeving van Alzey in Midden-Duitsland. Ze is een meisje zoals alle andere; maar toch niet helemaal, want ze heeft helderziende gaven. Dit maakt haar als kind reeds bijzonder. Al in haar vroegste jeugd wekt Hildegard verbazing op in haar omgeving. Een anekdote uit een van haar heiligverklaringsprocessen vertelt hoe zij tegen haar moeder uitroept: 'Kijk eens naar dat mooie kleine kalfje in die koe. Het is wit en het heeft vlekken op zijn voorhoofd, voeten en rug.'² Het kalfje dat na enige tijd geboren wordt, voldoet precies aan de beschrijving

van Hildegard. Ze is dan vijf jaar oud. Zelf zegt ze zelfs al eerder visioenen gehad te hebben:

In mijn derde levensjaar heb ik een licht gezien, waardoor mijn ziel al in beweging kwam. Omdat ik echter nog zo jong was, kon ik er niet over spreken. In mijn achtste jaar werd ik als geestelijk zoenoffer aan God opgedragen. Tot mijn vijftiende heb ik veel dingen gezien die ik soms heel eenvoudig uitdrukte, zodat degenen die dit hoorden zich afvroegen waar ik ze vandaan had en wat ervan klopte. Zelf was ik ook verbaasd over datgene wat ik in mijn ziel waarnam; ik zag het zelfs buiten mijzelf, en omdat ik merkte dat anderen dat niet hadden, hield ik het visioen van mijn ziel zo veel mogelijk geheim. Veel van het leven buiten mij om was mij onbekend, want toen mijn moeder mij zoogde, en ook later nog, was ik vaak ziek, wat een belemmering vormde voor mijn ontwikkeling en mij belette tot wasdom te komen.³

Wanneer ze acht jaar is, wordt ze door haar ouders overgedragen aan de zorg van abdis Jutta von Sponheim, als dank aan God en als 'tiende', naar analogie van de kerkelijke belasting die 10% van de oogst inhoudt. In die dagen is het gebruikelijk een kind af te staan aan een religieuze instelling. Jutta von Sponheim is abdis van het benedictinessenklooster te Disibodenberg, dat gesticht zou zijn door de Heilige Disibodus, een Ierse kluizenaar. Later zal Hildegard het leven van Disibodus beschrijven.

De begaafde leerling krijgt van Jutta onderricht in de Bijbel en in de belangrijkste kerkvaders en geestelijke schrijvers. Ze leert een snaarinstrument bespelen om psalmen te begeleiden. Het ritme van de liturgische vieringen van de benedictinessen, de kennis die zij opdoet, evenals haar begaafdheid en gevoeligheid doen haar uitgroeien tot een bijzondere vrouw. In 1136 overlijdt Jutta, en wordt Hildegard tot abdis gekozen. Zij is dan 38 jaar oud.

